

Pagsulat sa Filipino: Kaso ng mga Mag-aaral na May Kapansanan sa Pandinig

Jane Kibla-Lartec

Panimula

Mahalaga ang wika sa lahat ng aspekto ng buhay dahil kaakibat nito ang lahat ng gawain ng tao. Sa proseso ng pagtuturo at pagkatuto, hindi matatawaran ang mahalagang papel na ginagampanan ng wika sa ikatatagumpay ng mga mag-aaral. Ayon kay Brumfit (1995), mahalaga ang wika sa lahat ng asignatura dahil ito ang kasangkapan sa pagkatuto. Ang tagumpay sa loob at labas ng paaralan ay nakikita sa kakayahan ng tao na gamitin ang wika sa iba't ibang larangan. Mahalaga kung gayon ang pagkakaroon ng iba't ibang kasanayan at kakayahan sa wika kung ninanais ng isang tao na magtagumpay. Sa pagkatuto ng wika, kadalasang nagsisimula ang paglinang muna sa kasanayang makinig bago makapagsalita at ang kasanayang magbasa bago makapagsulat.

Ang pandinig ay isang napakahalagang sangkap sa epektibo at matagumpay na pagkatuto ng wika; at dahil ang wika ay likas na tunog, nagkakaroon ng kahirapan ang mga may kapansanan sa pandinig. Ang mga taong may kapansanan sa pandinig ay tumutukoy sa mga bingi at nagkakaroon ng di maayos na input sa bahagi ng tainga na kasangkapan sa pakikinig. Dahil sa sitwasyong ito, naapektuhan ang pag-unlad ng kanilang pasalitang pagpapahayag at nagkakaroon sila ng malaking suliranin sa komunikasyon. Ang pagkabingi ayon sa Individuals with Disabilities Act (IDEA) ay tumutukoy sa kapansanan sa pandinig na masyadong malala kaya nagkakaroon ng kahirapan sa pagpoproseso ng mga impormasyong lingguwistika sa pakikinig. Nakaapekto ito sa pagganap ng mga mag-aaral sa paaralan (Federal Register, 1992) sa pagbanggit ni Agwayaway (2007). Dahil dito, minabuting masuri ang paraan ng pagpapahayag ng mga taong may kapansanan sa pandinig sa paraang pasulat dahil kadalasang hindi sila nakalilikha ng tunog. Hindi rin lahat ay marunong sa pasenyas na wika (*sign language*) na siyang pinakakasangkapan ng mga taong may kapansanan sa pandinig, kaya ang pasulat na wika ay isang paraan sa pakikipagtalastasan nila sa iba.

Isa sa mga dahilan ng hirap ng mga mag-aaral sa pagkatuto ng wika tulad ng Ingles at Filipino ay ang kabiguang makarinig o pagiging limitado sa pakikinig ng mga wikang ito. Sa mga taong may kapansanan sa pandinig, ang pasenyas na wika lalo na ang American Sign Language (ASL) na siyang nakasanayan ng nakararami at iba pang anyo ng manwal na komunikasyon ang pinakagamitin dahil sa katangian

nitong biswal (Holcomb 1992, 1-2). Binigyang-diin ni Charrow (1981) na hindi ang kakulangan sa pakikinig ng mga taong may kapansanan sa pandinig ang dahilan ng kanilang suliraning pangwika kundi ang hindi nila pagkatuto at paggamit ng wika. Hindi nila gamay ang pasalitang anyo ng wika kaya mas malaki ang hamon sa kanila upang matutuhan ang wika ng mga nakaririnig na siyang ginagamit ng nakararami lalo na sa klase. Ito ay lalong suliranin sa mga Filipinong may kapansanan sa pandinig dahil ang Filipinas ay multilingguwal na bansa kaya nahaharap sila sa iba-ibang wika lalo na kung kasama sila sa inklusibong klase na binubuo ng karaniwang nakaririnig na mga kamag-aral.

Mula sa report ng Sangay ng Espesyal na Edukasyon sa Filipinas, noong 2004-2005 ay may kabuuang bilang na 156,270 mag-aaral na may espesyal na pangangailangan ang nasa mga publikong paaralan at doon ay nanguna sa ranggo ang mga mag-aaral na may kahirapan sa pagkatuto. Pumangatlo sa mga mag-aaral na may kapansanan ang mga may kapansanan sa pandinig na may kabuuang bilang na 11,597. Nangangahulugan lamang ito na nagiging inklusibo na ang edukasyon sa Filipinas na kumikilala sa adhikaing "Edukasyon para sa Lahat" ng pamahalaan dahil sa pagtanggap ng mga mag-aaral na may kapansanan na maging kasama sa regular na klasrum.

Sa Saint Louis University, naitatag ang Inklusibong Edukasyon noong 2007. Tumatanggap ang pamantasan ng mga mag-aaral na may espesyal na pangangailangan sa pagkatuto lalo na sa Kolehiyo ng Edukasyon. May mga mag-aaral na may kapansanan na nakatapos na ng pag-aaral at may mga kasalukuyang kumukuha ng iba-ibang kurso sa pamantasan. Isang hamon para sa mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig ang inklusibong pagkaklase dahil ginagawa rin nila ang lahat ng pangangailangan sa klase tulad ng kanilang mga kamag-aral. Tulad din ng ibang mag-aaral, may mga hirap din silang kinakaharap sa maraming aspekto ng pagkatuto lalo na sa wika bilang kasangkapan sa lahat ng asignatura. Ang mga kondisyong ito ang nagtulak sa mananaliksik upang siyasatin ang mga hirap na ito lalo sa aspektong pasulat bilang isa sa pinakahuli at pinakamahirap matamo sa mga kasanayang makro. Gayundin, ang pasulat ay isa sa epektibong paraan upang magkaroon ng komunikasyon ang mga taong may kapansanan sa pandinig at ang mga taong hindi marunong ng pasenyas na wika.

Ninanais ng pag-aaral na matukoy ang kahirapan sa iba't ibang aspekto/kategorya ng wika ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa kanilang isinulat na journal. Sa pamamagitan ng pagkamulat sa kanilang hirap sa wika, matutulungan ang gaya ng mga guro, administrador, estudyante, at iba pa upang makabuo ng mga epektibong pamamaraan at teknik sa pagpapaunlad ng kanilang kasanayang magsulat sa Filipino. Gayundin, ang pag-alam sa kanilang mga suliraning kinakaharap ay makapagbibigay ng sapat na impormasyon upang mabigyan ang mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig ng mga naaangkop na suportang serbisyo na magbubunga ng epektibong pagkatuto ng wika bilang kasangkapan nila sa pag-aaral sa lahat ng asignatura.

Pamamaraan ng Pag-aaral

Sa layuning masiyasat ang pagsulat sa Filipino ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig, kasangkot ang anim na mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig na kumukuha ng Filipino 3 (Masining na Pagpapahayag) ng kursong Edukasyon sa taong aralang 2008-2009 sa Saint Louis University. Ginamit bilang metodo sa pag-aaral ang paglalarawan dahil inilarawan ang hirap sa wika ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig gamit ang journal bilang isa sa mga paksa ng masining na pagpapahayag. Ginamit ang pagdulog na kantitatibo at kalitatibo para sa pag-aaral na ito. Sa pagdulog na kantitatibo, ginamit sa pagtalakay ang karaniwang kahirapan ng mga mag-aaral sa iba't ibang aspekto ng wika gayundin ang pagkakaiba ng kanilang kahirapan ayon sa mga salik na kasarian at paaralang pinagtapusan sa hay-iskul. Sa pagdulog kalitatibo, ginamit sa pagsusuri ang pahayag sa journal ng mga mag-aaral na bingi, gayundin ang pakikipanayam at *focus group discussion* upang matukoy ang mga suliraning kinakaharap ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig ayon sa mga salik na personal, pamilya, kaibigan o kamag-aral, at guro.

Mula sa journal nila sa tatlong linggo na nagsilbi bilang *elicitation technique*, sinuri ang karaniwang hirap ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa iba't ibang aspekto ng wika. Ang gramatika ay nahahati sa pangnilalaman tulad ng pangngalan, panghalip, pandiwa, pang-uri, at pang-abay at pangkayarian tulad ng pantukoy, pangatnig, pang-ukol, pang-angkop at pangawing. Naging basehan sa pagsusuri ang uri ng hirap kung may paglaktaw, pagdaragdag, at maling gamit. Ang estruktura ng pangungusap ay nahahati sa ayos ng pangungusap at gamit ng salita. Ang mekaniks naman ay binubuo ng pagbabaybay, pagbabantas, at paggamit ng malaking titik na base sa modelo ng LEARN North Carolina (2003). Sinunod ang tatlong proseso sa pagsusuri: ang pagkilala sa kanilang kahirapan; ang pagpapangkat at pagpapakahulugan sa kanilang hirap at pagpapaliwanag sa tuntunin; at ang pagbibigay ng tamang anyo nito. Ito ang naging basehan sa pagbilang o paglista ng hirap ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig.

Nasa ibaba ang proseso ng pagsusuri sa ilang halimbawa ng pangungusap na isinulat ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig.

Pagkilala sa Kahirapan	Pagpapakahulugan at pagpapangkat sa kahirapan	Pagpapaliwanag sa Tuntunin	Tamang Pangungusap
Ako ay <u>mahirap</u> sa Filipino dahil hindi ^ <u>gamit</u> sa sign language at hindi <u>gamit</u> sa texting	Pang-uri (maling gamit) Panghalip (paglalaktaw)	- Ang pang-uri ay naglalarawan sa panghalip at ang hirap na tinutukoy ay kahirapan sa wikang Filipino at hindi 'ako' bilang mahirap. - May paglalaktaw sa panghalip na 'ito' na humahalili sa pangngalang Filipino.	Ako ay nahahirapan sa Filipino dahil hindi ito ginagamit sa sign language at texting.

Pagkilala sa Kahirapan	Pagpapakahulugan at pagpapangkat sa kahirapan	Pagpapaliwanag sa Tuntunin	Tamang Pangungusap
	Pandiwa (maling gamit)	- Ang 'gamit' ay pandiwa ngunit mali ang anyo nito o aspekto nito kaya nagresulta sa maling gamit	
Dapat <u>ako</u> alam ko <u>sa</u> Filipino kasi ako ay Pilipino <u>at</u> Pinoy.	Panghalip (pagdaragdag) Pang-ukol (maling gamit) Pangatnig (maling gamit)	- Nagkaroon ng pagdaragdag ng panghalip na 'ako' na hindi kailangan dahil may 'ko' na - Mali ang paggamit ng pang-ukol na 'sa' dahil hindi ito nagbibigay ng turing sa lugar o pook kundi ang 'Filipino'. - Mali ang paggamit ng pangatnig na 'at' dahil ang terminong Pilipino at Pinoy at pareho ang kahulugan	Dapat alam ko ang Filipino kasi ako ay Pilipino o Pinoy.
I <u>learn</u> tungkol ^ retorika pero hindi ko <u>clear</u> maitidihan ^ paano gumagawa ^ <u>sentence</u> . at <u>summary</u>	Pandiwa (maling gamit) Pang-ukol (paglalaktaw) Pang-uri (maling gamit) Maling pagbabaybay Pangatnig (paglalaktaw) Pang-ukol (paglalaktaw) Pangngalan (maling gamit)	- Mali ang paggamit ng pandiwang Ingles na 'learn', dapat 'natutuhan' dahil may angkop na terminong Filipino na gagamitin - Nilaktawan ang 'sa' sa pangungusap, hindi ganap ang kaisipang ipinapahayag kung hindi ilalagay ang 'sa' - Mali ang paggamit ng pang-uring 'clear' na nakalahad sa Ingles, dapat sana ay 'gaanong' na terminong Filipino - Mali ang baybay ng salitang 'maitidihan' - Nilaktawan ang pangatnig na 'kung' - Nilaktawan ang pang-ukol na 'ng' - Mali ang paggamit ng mga terminong 'sentence' at 'summary'	Natutuhan ko ang retorika pero hindi ko gaanong maintindihan kung paano gumagawa ng pangungusap at buod.

Talahanayan 1. Proseso ng pagsusuri sa hirap ng mga mag-aaral

Sinuri rin ang mga suliraning kinakaharap ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig hinggil sa kanilang pagkatuto ng wika batay sa kanilang pahayag sa journal ayon sa paraan ng paggamit ng wika at pagsuporta o pagpapahalagang ibinibigay sa kanila upang magamit ang wika sa kanilang pakikipagtalastasan at sa mga posibleng maging suliranin.

Resulta at Diskusyon

Hirap ng mga Mag-aaral na Bingi sa Aspekto ng Wika

Binigyang pansin ang tatlong kategorya ng wika sa pagtalakay: ang kategorya ng gramatika na nakapokus sa mga bahagi ng panalita—ang pangnilalaman at pangkayarian, ang estruktura ng pangungusap na nakapokus sa pagbubuo ng pangungusap at paggamit ng wastong salita, at ang mekaniks na nakapokus naman sa iba pang mga elemento o sangkap na kailangan upang mabuo ang pangungusap. Narito ang ilang halimbawa ng mga pahayag na isinulat ng mga mag-aaral sa tanong na “Ano ang natutuhan mo sa paksang tinalakay ng inyong guro?”

Mag-aaral 1: I learn tungkol retorika pero hindi ko clear maitidihan, paano gumagawa sentence, at summary. Mga klasmet ko mabilis talk gusto ko debate pero sila hindi maitidihan sign language

Mag-aaral 2: Ako mayroon matuto sa gamit salita properly sa write or compose sa sentence or paragraph at sa express myself ganap.

Mag-aaral 3: Ako tuto sa retorika dahil ito ay easy but ano guro ay lesson and discussion tungkol retorika at have an interpreter for deaf students tapos kami ay understand and more learning.

Mag-aaral 4: Ako tuto rehkorang ngunit ako hindi understand.

Mag-aaral 5: Ang guro discuss akin about Retorika ay hindi easy ngunit it's very deep in Tagalog. Ako learning that about the Retorika and something.

Mag-aaral 6: Ako tuto pero mahirap sa Filipino dahil hindi gamit sa sign language at hindi gamit sa texting. Dapat alam ko sa Filipino kasi ako ay Pilipino at Pinoy. Pero kawawa naman ako kasi di alam ko. Ako little alam sa basic salita lamang. Ako hindi sumulat salita sa Filipino dahil pangit salita or grammar.

Gramatika. Sa pag-aaral na ito, tumutukoy ang gramatika sa paggamit ng mga bahagi ng pananalita upang makabuo ng tamang pahayag. Ang mga bahagi ng pananalita ang bumubuo sa pangungusap kaya kung nagkakaroon ng paglaktaw, pagdaragdag, o maling gamit ng mga ito, naaapektuhan ang pangungusap. Nasa Talahanayan 2 ang hirap ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa aspekto ng gramatika sa bahagi ng pananalitang pangnilalaman.

Talahanayan 2. Hirap ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa aspektong gramatika sa bahagi ng pananalitang pangnilalaman

	Paglalaktaw	Pagdaragdag	Maling Gamit	Kabuuan	%	Ranggo
PANGNILALAMAN						
1. Pangngalan	4	11	47	62	16.30	4
2. Panghalip	39	10	43	92	24.10	2.5
3. Pandiwa	9	1	82	92	24.10	2.5
4. Pang-uri	10	2	86	98	25.70	1
5. Pang-abay	8	3	26	37	9.71	5
Kabuuan	70	27	284	381	100	

Nanguna ang hirap ng mga mag-aaral sa pang-uri at nanguna ang maling gamit nila ng mga ito. Mapapansing nahirapan ang mga mag-aaral na bingi sa paggamit ng angkop na pang-uri sa pangungusap. Kompara sa pang-abay na isang panuring din, lubos silang nahirapan sa paghahanap ng mga angkop na pang-uring gagamitin sa kanilang pagpapahayag lalo na't ito ang pinakagamiting panlarawan sa loob ng pangungusap. Sa pagbuo ng pangungusap sa Filipino, ang mga panuring na tulad ng pang-uri ay ginagamit upang lalong mapalawak ang pangungusap. Sa mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig, hindi pa sila sanay sa paggamit ng pang-uri dahil mga payak na pangungusap pa lamang ang kanilang alam at kadalasan ay hindi sila nakapagpapahayag sa Filipino.

Nabanggit ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig na nahirapan talaga sila sa paggamit ng pang-uri kahit sa mga payak na pangungusap. Mga simpleng salita lamang sa Filipino ang naituro sa kanila at isinasalin pa ang mga ito mula sa Ingles. Sa kanilang pagpapahayag din sa pasenyas na wika, hindi gaanong nabibigyang diin ang iba-ibang pang-uri tulad ng maganda, maayos, at iba pa. Iisa lamang ang senyas na kumakatawan sa mga ito kaya limitado lamang ang kanilang bokabularyo pagdating sa pang-uri.

Sumunod ang hirap sa pandiwa sa mga hirap ng mga mag-aaral na bingi. Pareho ang ranggo nito sa hirap ng mga mag-aaral sa pangngalan. Ang pandiwa at pangngalan ang mahahalagang salitang pangnilalaman na bumubuo ng pangungusap. Sa lumang pagsusuri ng pangungusap, ang pandiwa ay isa sa hindi mawawalang bahagi ng pangungusap lalo na sa Ingles dahil sa pag-uugnayan nito sa paksa. Mabubuo ang pangungusap sa Filipino kahit walang pandiwa ngunit karamihan pa rin sa mga pangungusap sa Filipino ay gumagamit ng pandiwa.

Sa kabuuan, nahirapan ang mga mag-aaral na bingi sa maling gamit ng mga salita, sumunod ang paglalaktaw, at panghuli ang pagdaragdag. Ipinapahiwatig lamang ng resulta na may kakulangan ng kaalaman sa bokabularyo ang mga respondent kaya nahihirapan sila sa paggamit ng mga angkop na salita sa pagpapahayag. Sa mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig, ang kanilang unang wikang natutuhan ay ang pasenyas na wika. Ito ang kanilang kinagisnan at pinakagamitin sa pakikipagtalastasan at ang Ingles ang kanilang malapit na alam na wika dahil ang kanilang ginagamit ay American Sign Language. Samantala, ang Filipino ay mahirap

matutuhan para sa kanila kaya nahihirapan silang gumamit ng mga angkop na salita sa pagpapahayag.

Sa pagtatangka ng mga respondent na magpahayag sa Filipino, nagresulta ito sa maling gamit ng mga salita. Indikasyon ito na hindi pa bihasa ang mga mag-aaral sa kanilang pagpapahayag sa pangalawang wikang Filipino. Ito ay sa kadahilanang kulang na kulang ang kanilang kaalaman sa mga terminong Filipino dahil ang ginagamit sa kanilang pasenyas na wika ay Ingles. Sa proseso ng kanilang pagkatuto ng Filipino, pinakagamitin ang pagsasalin ng mga salita mula sa Ingles patungo sa Filipino. Ito ang dahilan kaya sa pagpapahayag nila sa Filipino, gumagamit sila ng mga salitang Ingles kung hindi nila alam ang tamang salitang gagamitin.

Makikita naman sa Talahanayan 3 ang hirap ng mga mag-aaral na bingi sa aspektong gramatika sa pangkayarian. Nahirapan ang mga mag-aaral sa pangawing na nagtala ng pinakamaraming bilang. Halos lahat ng kahirapang naitala ay ang paglaktaw ng pangawing sa pangungusap.

Ang hirap ng mga mag-aaral sa paggamit ng pangawing ay impluwensiya ng kanilang nakasanayan sa pagbuo ng mga pangungusap na pasenyas. Sa pasenyas na wika na ginagamit ng mga respondent, wala itong ginagamit na pangawing na 'ay' kaya hindi nakapagtataka na nahihirapan sila sa paggamit nito sa Filipino. Ang pangawing na 'ay' sa Filipino ay isa sa pinakamahahalagang bahagi ng pangungusap sa kabalikang ayos. Ang kabalikang ayos ng pangungusap ay sumusunod sa huwaran ng pangungusap sa Ingles, kaya sa mga nagsisimulang matuto pa lamang ng wikang Filipino, ito ang pinakapundasyong pangungusap na dapat munang matutuhan bago sila makapagpahayag sa karaniwang ayos na hindi ginagawa ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig.

Talahanayan 3. Hirap ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa aspektong gramatika sa bahagi ng panalitang pangkayarian

	Paglalaktaw	Pagdaragdag	Maling Gamit	Kabuuan	%	Ranggo
PANGKAYARIAN						
1. Pantukoy	54	2	5	61	14.00	4
2. Pang-ukol	97	2	26	125	28.70	2
3. Pangawing	132	5	4	141	32.30	1
4. Pangatnig	41	8	33	82	18.80	3
5. Pang-angkop	18	1	8	27	6.19	5
Kabuuan	342	18	76	436	100	

Sa mga salitang pangkayarian, nahirapan ang mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa paglaktaw dahil karamihan sa kanilang mga hirap ay nabibilang dito kompara sa maling gamit at pagdaragdag. Sa pagbuo ng pangungusap, kadalasang nilalaktawan ng mga mag-aaral ang mga salitang pangkayarian. Sa proseso ng kanilang pagbuo ng pangungusap sa pasenyas na pamamaraan, ang mahahalagang salita lamang ang kanilang nababanggit. Nadadala nila ito sa kanilang pangalawang

wika. Ito ay muling napatunayan ng mananaliksik sa pakikipanayam sa mga respondente. Ayon sa kanila, mas gamay nila ang estruktura ng pasenyas na wika at nadadala nila ang estruktura nito sa pagsulat sa Filipino.

Kung titingnan naman ang pangkalahatang resulta ng kahirapan ng mga mag-aaral sa Talahanayan 4, mas nahirapan ang mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa pangkayarian kompara sa pangnilalaman.

Talahanayan 4. Pangkalahatang hirap ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa aspektong gramatika

	Paglalaktaw	Pagdaragdag	Maling Gamit	Kabuuan	%	Ranggo
A. Pangnilalaman	70	27	284	381	46.63	2
B. Pangkayarian	342	18	76	436	53.37	1
Kabuuan	412	45	360	817	100%	

Mas madalas na ginagamit ang mga pangnilalaman sa pasenyas na wika kaysa mga pangkayarian. Ang katangiang ito ng pasenyas na wika ay nadadala nila sa kanilang pagsulat sa Filipino. Halos magkapareho ang hirap ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa pagsulat sa Filipino at Ingles, kung saan ay mas nahihirapan sila sa mga pangkayarian kumpara sa pangnilalaman.

Mapapansin na kaunti lamang ang pagkakaiba ng kahirapan ng mga mag-aaral sa paglalaktaw at maling gamit. Mas marami ang naitalang kahirapan nila sa paglalaktaw ng mga salitang pangkayarian kompara sa pangnilalaman ngunit sa maling gamit naman ay mas kaunti ang pangkayarian kaysa pangnilalaman. Madalas nilang ginagamit ang mga terminong Ingles kapag nahihirapan sila sa paghanap ng angkop na salita na nagreresulta sa hindi tamang gamit at maling kahulugan.

Ayon sa mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig, nabanggit nilang nahihirapan sila sa Filipino lalo na sa mga pangkayarian, dahil hindi ito nabigyan ng tuon sa pag-aaral nila ng pangungusap sa Filipino sa elementarya at hay-iskul. Madalas na isinasalin ang mga salitang pangnilalaman mula sa Ingles patungo sa Filipino at hindi ang mga pangkayarian kaya nanghuhula o nilalaktawan nila ang mga ito sa kanilang pagpapahayag. Gayundin, isinesenyas lamang ang mga pangnilalamang salita kaya hindi kompleto ang pangungusap kapag ito'y kanilang pinag-aaralan. Sa pagdaragdag, hindi naman nagkakalayo ang kahirapan sa pangnilalaman at pangkayarian. Nagbibigay ito ng indikasyon na hindi sila gaanong nahihirapan sa pagdaragdag ng mga salita sa loob ng pangungusap. Mas madalas silang maglaktaw at magkamali sa gamit ng mga salita.

Estruktura ng Pangungusap. Tumutukoy ang estruktura ng pangungusap sa paraan ng pagsasaayos ng mga salita upang makabuo ng isang malinaw at naiintindihang pahayag. Kasangkot din sa estruktura ng pangungusap ang paggamit

ng tamang salita upang maging malinaw ang pahayag. Nasa Talahanayan 5 ang hirap sa estruktura ng pangungusap ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig.

Talahanayan 5. Kahirapan ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa aspektong estruktura ng pangungusap

Aspekto	Bilang	%	Ranggo
1. Ayos ng Pangungusap	207	39.50	2
2. Gamit ng Salita	317	60.50	1
Kabuuan	524	100	

Mahalaga ang paggamit ng wastong salita upang makabuo ng isang makabuluhang pangungusap. Kung mali ang paggamit ng salita, nagreresulta ito sa hindi maunawaang estruktura ng pangungusap. Gaya ng makikita sa resulta, halos kalahati ng hirap ng mga respondent ay nasa gamit ng salita na may bahagdag 60.50%. Nagpapahiwatig lamang ito na masyadong nahirapan ang mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa paggamit ng mga angkop na salita sa pagbuo ng pangungusap. Nahihirapan silang magpahayag sa Filipino dahil ito ay kanilang pangalawang wika at ang pasenyas na wika ang kanilang unang wika. Bilang karagdagan, ginagamit nila ang American Sign Language na ang mga salitang ginagamit ay Ingles at bihira silang gumagamit ng Filipino Sign Language (FSL) sa kanilang pakikipag-ugnayan sa kapuwa (Holcomb 1992). Ito naman ay sinang-ayunan ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig.

Mapapansing hindi naman gaanong nalalayo ang bahagdan ng hirap ng mga mag-aaral sa ayos ng pangungusap. Ang dahilan kung bakit nahihirapan ang mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa ayos ng pangungusap ay ang kakulangan sa bokabularyo at kakulangan ng kaalaman sa mga tuntunin sa pagsulat ng pangungusap sa Filipino. Bunga nito, sa pagtatangka nilang makapagpahayag sa Filipino ay madalas nilang dinadala ang katangian ng unang wika sa pangalawang wika. Kailangang may ugnayan ang mga salitang ginagamit sa loob ng pangungusap upang magkaroon ito ng diwa. Mahalagang masunod ang mga tuntunin sa estruktura na lubos na nakakatulong upang maging maayos ang daloy ng pangungusap.

Sa pahayag ng mga respondent, hindi lubusang itinuturo sa kanila ang tamang estruktura ng pangungusap sa Filipino. Madalas nilang sinusunod ang estruktura ng pasenyas na wika. Dagdag pa nila, ibang-iba ang estruktura ng Filipino sa estruktura ng pasenyas na wikang kanilang ginagamit kaya lubos silang nahihirapan sa pagbuo ng pangungusap.

Mekaniks. Mahalaga ang ginagampanan ng mekaniks sa pagsulat upang lubos na mailahad nang wasto ang pangungusap. Nakatutulong ito sa lalong ikalilinaw ng kahulugan ng mga pangungusap. Ang paggamit ng tamang mekaniks sa

pangungusap ay tumutukoy sa tamang pagbabantas, pagbabaybay, at paggamit ng malaking titik. Ipinakikita sa Talahanayan 6 ang hirap ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa mekaniks.

Talahanayan 6. Hirap sa aspektong mekaniks ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig

Aspekto	Bilang	%	Ranggo
1. Pagbabaybay	66	56.90	1
2. Pagbabantas	31	26.70	2
3. Paggamit ng Malaking Titik	19	16.40	3
Kabuuan	116	100	

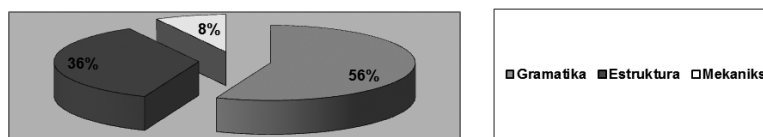
Nanguna ang hirap sa pagbaybay ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig dahil mas higit pa ito sa kalahati ng mga hirap nila sa mekaniks. Nagpapahiwatig lamang ito ng kanilang kakulangan sa bokabularyo sa Filipino na nagreresulta ng maling baybay ng mga salita. Mahihinuha na ang dahilan kung bakit nahihirapan ang mga mag-aaral sa pagbaybay ng mga salita ay dahil sa kakulangan nila ng bokabularyo sa pangalawang wika. Kapansin-pansin sa mga halimbawa ang pagtatangka nilang makapagpahayag sa Filipino na nagbubunga ng hirap nila sa pagbabaybay. Ang isa pang maaaring dahilan ay kalituhan sa tuntunin sa pagbigkas sa Filipino. Samakatwid, napakahalagang salik sa larangan ng palabaybayan sa Filipino ang kakayahang marinig at mabigkas ang mga makabuluhang tunog o ponema upang makapagbaybay nang tama. Para sa mga may kapansanan sa pandinig, isang suliranin sa kanila ang pagbigkas sa mga salita bilang pundasyon ng pagbabaybay kaya maiuugnay dito ang kanilang hirap. Hindi naman gaanong nahirapan ang mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa paggamit ng mga bantas sa kanilang pagsulat. Maiuugnay ito sa kadahilanang ang paraan ng pagkatuto ng mga mag-aaral ng wika ay biswal kaya nasasanay na sila sa pagtingin sa mga elementong ginagamit sa pagsulat ng pangungusap (Mayer at Moskos (1998) sa pagbanggit ng Paul (2001)). Dahil hindi naman nagkakaiba ang mga bantas na ginagamit ng mga pangungusap sa Ingles at sa Filipino, nagkakaroon sila ng kasanayan sa aspektong ito.

Nasa Talahanayan 7 at sa Pigura 1 ang pangkalahatang hirap ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa aspekto ng wika.

Talahanayan 7. Pangkalahatang hirap sa aspekto ng wika ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig

Aspekto	Bilang	%	Ranggo
1. Gramatika	817	56.07	1
2. Estructura ng Pangungusap	524	35.97	2
3. Mekaniks	116	7.96	3
Kabuuan	1457	100	

Gaya ng resulta ng talahanayan at grap, nanguna ang gramatika sa hirap sa pagsulat ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig. Ang gramatika ang pinakakaluluwa ng pangungusap kaya hindi mabubuo ang pangungusap kung wala ang mga salitang kumompleto sa diwa nito. Dahil dito, hindi matatawarang lubos na nahirapan ang mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig lalo na't natututo pa lamang sila ng wikang Filipino.

Pigura 1. Grap na nagpapakita ng pangkalahatang pagkakahati ng hirap sa aspekto ng wika

Pumangalawa ang estruktura ng pangungusap na nakapagtala ng maraming bilang. Magkaiba ang estruktura ng pangungusap na binubuo ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa kanilang pasenyas na wika kaya karaniwang nadadala nila ito sa pagpapahayag nila sa wikang Filipino. Batay sa mga pahayag ng mga mag-aaral, nahihirapan talaga sila sa Filipino dahil hindi pa nila lubusang napag-aaralan ang asignaturang ito. Mas madalas nilang ginagamit ang Ingles sa kanilang pagpapahayag bilang midyum ng pasenyas na wika. Bukod pa rito, ang paraan ng pagtuturo sa kanila ng pangungusap ay sa pamamagitan ng pagsasalin mula sa estruktura sa Ingles at estruktura ng pasenyas na wika patungo sa Filipino.

Samantala, ang mekaniks ay nagtamo ng pinakakaunting bilang. Nagpapahiwatig ito na hindi gaanong nahirapan ang mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig sa aspektong ito. Nangangahulugan lamang na medyo sanay na sila o may kaalaman sila sa mekaniks. Wala namang gaanong kaibahan ang Ingles at Filipino pagdating sa mekaniks kaya hindi sila nahihirapan dito.

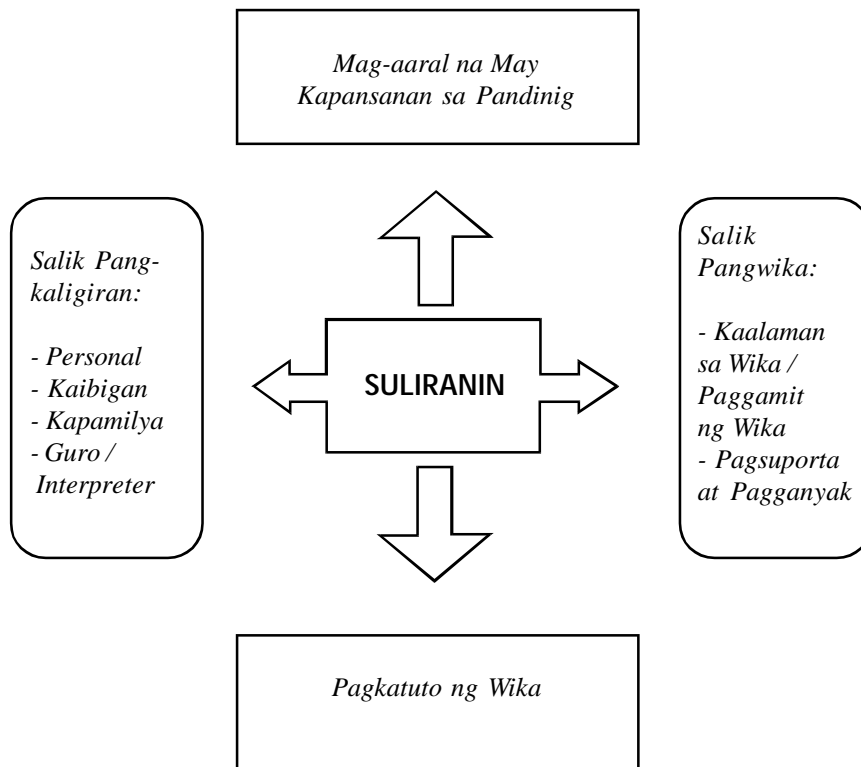
Madalas din silang nahihirapan sa bahagi ng pananalita na maaaring maling gamit ng mga ito, paglalaktaw o kaya ay pagdaragdag. Iba ang estruktura ng sign language sa pasulat na pahayag kaya nahihirapan sila sa pagsulat ng mga pangungusap na nasa tamang anyo. Karaniwan silang nagkakaroon ng paglalaktaw sa bahagi ng pananalitang pangkayarian at maling gamit naman sa pangnilalaman dahil sa kakulangan nila ng kaalaman sa bokabularyo ng mga salita. Kaunti rin ang pagkakaiba ng hirap ng mga mag-aaral sa paglalaktaw at maling gamit. Mas nahirapan sila sa paglalaktaw ng mga salitang pangkayarian kompara sa pangnilalaman ngunit sa maling gamit naman ay mas kaunti ang pangkayarian kaysa sa pangnilalaman. Madalas din ang paggamit ng mga terminong Ingles kapag nahihirapan sila sa paghanap ng angkop na salita na nagreresulta sa hindi tamang gamit at maling kahulugan.

Sa pagdaragdag, hindi naman nagkakalayo ang hirap sa pangnilalaman at pangkayarian. Nagbibigay ito ng indikasyon na hindi sila gaanong nahihirapan sa

pagdaragdag ng mga salita sa loob ng pangungusap dahil limitado lamang ang kanilang alam na bokabularyo sa Filipino. Mas madalas silang maglaktaw at magkamali sa gamit ng mga salita.

Mga Suliraning Kinakaharap ng mga Mag-aaral na May Kapansanan sa Pandinig Hinggil sa Wika

Mula sa pagsusuri sa pahayag ng mga respondent hinggil sa mga suliraning kinakaharap nila sa pagkatuto ng wika, lumabas ang dalawang mahalagang salik: ang salik pangkaligiran na kinabibilangan ng personal, pamilya, kaibigan o kamag-aral, at guro; at ang salik pangwika na nakatuon sa kaalaman sa wika o paggamit ng wika at ang pagsuporta at pagganyak ng mga pangkaligirang salik upang ganap nilang matutuhan ang wika. Makikita sa figur ang konseptong nabuo mula sa pagsusuri.

Figur 2. Mga salik na nakaapekto sa pagkatuto ng wika ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig

Personal. Ang personal na salik ay tumutukoy sa pansariling suliranin ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig hinggil sa kanilang pagkatuto ng wika hindi lamang sa Filipino kundi sa kabuuan.

Kaalaman sa wika. Malaking suliranin sa mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig ang kakulangan ng kaalaman sa wikang panturo. Ito ang nagbubunga ng kanilang hindi pagka-unawa sa aralin. Ayon sa kanila, malaki ang suliranin nila sa

pagkatuto dahil hindi pa ganap ang kanilang nalalaman hinggil sa wika na para sa kanila ay personal nilang suliranin. Pinatunayan ito ng mga halimbawang pahayag tulad ng *"Yes problema dahil we have an interpreter but ang guro are speaking in tagalog tapos ang interpreter can't understand in deep word in tagalog," "Oo, problema kisa guro gave ako ngunit ako hindi understand it." "Oo, kasi hindi ko maitidihan ilan tagalog pero maitidihan ko ang interpreter."*

Malaking sagabal sa pagkatuto ng wika ang kakulangan ng kaalaman hinggil dito kaya nagbubunga ito ng hirap o suliranin nila sa pagkatuto ng wika. Kung alam ng mga mag-aaral ang wikang ginagamit sa loob ng klasrum, hindi sila gaanong nagkakaroon ng problema sa aspektong ito. Hindi lamang sa wikang Filipino sila nahihirapan kundi pati sa Ingles kaya nakahahadlang ito sa pagkatuto nila sa iba't ibang aspekto. Ayon pa rin sa kanila, ang Filipino ay kakaibang wika kaya lalo itong nagbubunga ng kahirapan at suliranin sa kanilang pag-unawa.

Paggamit ng Wika. Mahalaga ang inter-aksiyon sa ibang tao upang lalong mapaunlad ang kakayahan sa wika. Kung marunong makipagtalastasan sa iba ang isang tao, binibigyan niya ng pagkakataon ang kaniyang sarili upang lalong mapadali ang pagkatuto ng wika. Sa mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig, ang kakulangan ng kaalaman nila sa wika ang isa sa mga hadlang kung bakit hindi nila nagagawang makipag-ugnayan sa kanilang kapuwa. Ilan sa mga nakuhang sagot ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig hinggil sa suliranin nila sa inter-aksiyon sa iba ay ang sumusunod: *"Ako klmate communication because sign language," "I can communicate klasmet ko pero sometime no good feeling and bore" at "Oo, dahil in some ways we communicate better using sign wika in English."*

Mapapansin sa mga sagot ng mga mag-aaral na ang naging personal na suliranin nila sa inter-aksiyon sa kapuwa ay ang kakulangan pa rin ng kanilang kaalaman sa wikang ginagamit sa komunikasyon. Ito ang humahadlang sa kanila upang makipagtalastasan sa ibang tao. Sa pakikipanayam ng mananaliksik sa mga respondent, nabanggit nila na nagkakaroon nga sila ng suliranin sa inter-aksiyon dahil sa kalikasan ng kanilang pasenyas na wika at hindi gaanong maalam sa pasenyas na wika ang kanilang kapuwa. Para sa kanila, nahihirapan sila at naging kabagot-bagot ang kanilang interaksyon dahil hindi nila maunawaan ang ipinapahayag ng kanilang mga kausap.

Pamilya. Tumutukoy ang pamilya sa mga magulang, kapatid at ibang malalapit na kamag-anak tulad ng mga lolo at lola, pinsan, tiyo at tiya na laging kasa-kasama ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig. Mula sa pagsusuri sa kanilang journal, mapapansing hindi naman gaanong suliranin ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig ang pagkatuto nila ng wika sa aspektong pampamilya.

Paggamit ng wika upang makipagtalastasan. Ang naging suliranin ng mga respondent ay ang kakulangan ng kaalaman sa pasenyas na wika ng kanilang kapamilya na isa sa nagiging hadlang upang magkaroon ng mabisang talastasan sa kanila. Pinatutunayan ito ng ilang kasagutan sa mga mag-aaral tulad ng *"Oo, akin family ay always speak communicate with ako," "I feel little problem to parents because*

try to communicate with parents. but I will teach how to sign language to parents & sister. I am happy to them." "Mother not sign language. But can use tagalog and English. Hindi ko alam for sign language only. But who is sister can sign language always."

Naging suliranin ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig ang paraan ng komunikasyon ng kanilang mga kapamilya. Ayon sa kanila, pinipilit ng kanilang kapamilya na matuto ng pasenyas na wika upang makipagtalastasan sa kanila. Kung hindi man, ginagamit nila ang kilos upang maipadama o maipakita sa mga respondent ang anumang mensaheng nais nilang ipahayag. Sila mismo ang nagtuturo ng pasenyas na wika sa kanilang kapamilya at kung hindi nila maisenyas, isinusulat na lamang nila ang mga mensaheng nais nilang iparating sa kanila.

Pagsuporta at pagganyak ng kapamilya. Mula sa ilang halimbawa ng pahayag tulad ng *"My parent mayroon support ako dahil they ay encourage sa ako use wika communicate. with English," "Oo, parent not support to me because they are in their working. I will not understand how to use tagalog but maybe sister try to teach me again. I can little understand in tagalog now," "My not suporta parentes in sign language,"* mahihinuhang ang ilang suliranin gaya ng kakulangan ng panahon ng kapamilya upang tulungan sila na lubos na matuto ng wika dahil sa pagiging abala sa trabaho. Isa pa ring suliranin nila ang kakulangan ng kaalaman ng kanilang kapamilya sa estruktura ng wikang kanilang ginagamit. Tulad ng tugon ng isang mag-aaral, hindi siya sinusupportahan ng kaniyang ina sa paggamit ng pasenyas na wika dahil sa kakulangan ng kaalaman ng ina sa kalikasan ng pasenyas na wika. Sa kaso ng kanilang pagkatuto ng wikang Filipino, mahihinuhang ang binibigyang pansin ng mga magulang o kapamilya ay ang pagtuturo o pagganyak sa kanila na gumamit ng Ingles dahil ito rin daw ang wikang kanilang ginagamit sa pasenyas na wika.

May kaugnayan ito sa binanggit ng UNESCO (1953) na ang susi ng epektibong interaksyon sa mga mag-aaral ay nakasalalay sa pagganyak ng miyembro ng bawat pangkat o pamilya. Bukod sa kakayahan sa pagpapahayag sa wika, kailangan din silang maganyak na makisalamuha sa sistema upang matugunan ang pangangailangan ng bawat isa.

Kamag-aral/Kaibigan. Ang mga kamag-aral o kaibigan ay may mahalagang ginagampanan sa pagkatuto ng wika ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig.

Paraan ng pakikipagtalastasan. Mapapansin ang ilang tugon ng mga mag-aaral na bingi hinggil sa kanilang suliranin sa paraan ng talastasan sa kanila ng kanilang mga kamag-aral at/o mga kaibigan: *"When I was experience to my friends from hearing because I am integrate with them from elementary until high school. I want sharing to them & also hearing friends. I will help & turo them paano sign language," "Klasymate can understand me na klasymate can simple sign language and write hand. Kaibigan can write hand and communicate with me," "My friend not expert sa sign language," "Gusto*

ko magkaibigan sila pero lagi ako masasaktan kasi teasing me at sometimes not clear voice. That is why I stay at home always and alone."

May mga suliranin sila sa paraan ng talastasan ng kanilang mga kamag-aral at kaibigan tulad ng kakulangan ng kaalaman ng kanilang mga kamag-aral at kaibigan sa pasenyas na wika. Naging suliranin din ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig ang pasulat na talastasan ng kanilang mga kamag-aral o kaibigan. Kung minsan, hindi nila maunawaan ang mga ipinahahayag ng kanilang mga kaibigan dahil gumagamit sila ng malalalim na termino. Sumasang-ayon lamang ito sa mga naunang nabanggit na ang kakulangan sa bokabularyo ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig ay malimit na nagreresulta sa hindi nila pag-unawa sa naisulat na wika ng kanilang mga kaibigan.

Isa pang naging suliranin nila ang panunukso o pangungutya ng kanilang mga kamag-aral o kaibigan na nagdudulot ng hindi magandang karanasan para sa kanila. Sa halip na lalong matuto ng wika, nagreresulta ito sa hindi pakikipagtalastasan dahil sa takot na baka sila ay pagtawanan o kutyain. Ang pagkakaroon ng negatibong karanasan ay nagreresulta sa negatibong pagganap gaya ng kagustuhang mapag-isa.

Paraan ng pagsuporta at pagganyak. Mahalaga rin ang ginagampanan ng pagsuporta at pagganyak ng mga kamag-aral o kaibigan ng mga may kapansanan sa pandinig sa kanilang pagkatuto o pagganap sa wika. Narito ang ilang reaksiyon ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig hinggil sa mga suliraning kinakaharap nila sa mga kamag-aral o kaibigan kaugnay ng kanilang pagsuporta at pagganyak: *"Never sila suporta," "My friend not talk to me, not encourage," "My friend and classmate from hearing, encourage to I can learn Filipino but they are supportive & helpfulness to me because they are liking to me but I am alone in deaf only."*

Mapapansin sa mga sagot ng mga respondent na may suliranin sila sa paraan ng pagsuporta sa kanila ng kanilang mga kamag-aral o kaibigan. Hindi nila nararanasan o nakikita ang suporta mula sa kanilang mga kamag-aral o kaibigan. Kakaunti lamang ang mga sumusuporta o gumaganyak sa kanila upang matuto ng wika.

Sa pakikipanayam ng mananaliksik, binanggit ng ilan sa mga respondent na sila-sila rin lamang na may kapansanan sa pandinig ang nag-uusap. Hindi sila gaanong nakikipag-usap sa kanilang mga kamag-aral o mga kaibigan dahil kung minsan ay nababagot sila sa pakikipag-usap sa mga kamag-aral. Hindi raw kasi marunong ng pasenyas na wika ang mga kamag-aral kaya hindi nauunawaan ang kanilang mga sinasabi.

Guro. Ang mga guro ay tinatawag na pangalawang magulang at may malaking ginagampanan sa pagkatuto ng mga mag-aaral. Kung hindi magagampanan ng mga magulang ang kanilang tungkulin sa pagtuturo sa kanilang mga anak, ang mga guro ang sumasalo sa mga tungkuling ito. Sa mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig, malaki ang kanilang paniniwala sa kakayahan ng kanilang mga guro upang matulungan sila sa pagkatuto lalo na sa aspekto ng wika.

Paraan ng paggamit ng wika. Upang maging ganap ang pagkatuto ng mga mag-aaral, mahalagang naiintindihan nila ang wikang ginagamit ng kanilang guro sa pagtuturo. Mapapansin ang ilang tugon ng mga mag-aaral hinggil sa kanilang guro. *"Teacher in Theology but I have a problem in deep word only. I will positive that I hope pass in my own grad."* *"Oo, Ang guro subject na psychology dahil Ako huwag alam paano learning communicate,"* *"Ako hard analyze other subject para use deep in word na ako can't intindi what mean of deep word,"* *"Other subject gamit deep words."*

Masusuri sa mga tugon ng mga respondent ang pagkakaroon nila ng malaking suliranin hinggil sa paggamit ng wika ng kanilang mga guro. Ang paggamit ng kanilang mga guro ng malalalim na mga salita ang pinakasuliranin nila kaya hindi nila maintindihan ang mga aralin. Tulad ng kanilang mga nabanggit, nahihirapan sila sa mga asignatura gaya ng Sikolohiya at Teolohiya dahil sa paggamit ng kanilang mga guro ng malalalim na salita na nakahahadlang sa kanilang pag-unawa.

Nakaliligtaan ng mga guro kung minsan ang sitwasyon ng kanilang mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig, lalo na ang kanilang antas ng kaalaman sa wika, kaya gumagamit sila ng mga malalalim na salita. Kung susuriin, ang mga asignaturang Sikolohiya, Teolohiya at iba pa ay mga asignaturang gumagamit ng terminong mataas ang disiplina kaya hindi maiiwasang gumamit sila ng malalalim na salita.

Isa ring nakitang suliranin ang hindi pakikipag-usap o pakikipag-ugnayan ng kanilang guro sa kanila upang kahit papaano ay maipahayag o maibahagi nila ang anumang suliraning kanilang kinakaharap. Nagbubunga ito ng takot o hindi kaya ay pagkahiya sa mga respondent na makipag-ugnayan sa kanilang mga guro upang makahingi ng tulong hinggil sa kanilang hirap na matuto.

Paraan ng pagsuporta at pagganyak. Bukod sa uri ng wikang ginagamit ng guro sa pagtuturo, mahalaga ring pagtuunan ang mga suporta o pagganyak na ibinibigay ng mga guro sa mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig. Narito ang mga tugon ng mga respondent kaugnay ng paraan ng pagsuporta at pagganyak na ibinibigay ng kanilang mga guro upang matutuhan o magamit ang wika: *"Oo, problem dahil ako alam learning some subject paano sa learning,"* *"Ang guro encourage me na I must learn other subject na guro help akin na siya encourage me to be responsible,"* *"My teacher not hikayat,"* *"Encourage me to always read and pratise in any book."*

Kung susuriin ang mga tugon ng mga mag-aaral hinggil sa pagsuporta ng kanilang mga guro, mapapansing hindi naman sila gaanong nagkaroon ng mga suliranin. Mangilan-ngilan lamang ang mga gurong hindi nagbibigay ng suporta sa mga mag-aaral. Ginagawa ng mga guro ang kanilang mga tungkulin upang suportahan ang mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig. Sinusuportahan at ginaganyak sila ng kanilang mga guro upang pag-ibayuhin pang lalo ang kanilang pag-aaral.

Bukod sa guro, napakahalaga rin ang ginagampanan ng interpreter dahil siya ang katulong sa pagpapaliwanag ng mga paksa sa mga mag-aaral na may kapansanan sa

pandinig kung hindi marunong ng pasenyas na wika ang mga guro. Sa Saint Louis University, pinapayagan ang pagkakaroon ng interpreter sa klase. Sang-ayon kina MacIntire at Gardner (1991, 513-534), upang mabigyan ng pagkakataong makisangkot sa mga gawain sa klasrum ang mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig, kailangang hintayin ng guro ang interpreter na isenyas ang lahat ng mga impormasyon. Ang pagbibigay ng pagkakataon sa lahat ng mag-aaral na makisali sa diskusyon ay isa sa mga tungkulin ng guro. Isa ring naging suliranin ng mga respondent ang kakulangan o kawalan ng kaalaman ng mga guro sa kalikasan ng pagkatuto ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig. Ayon sa mga mag-aaral, may sariling kultura rin ang mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig na iba sa mga nakakarinig kaya mas mabuting malaman din ng mga guro ang mga kalikasang ito upang malaman nila ang mga tamang pamamaraan na gagamitin sa kanilang pagtuturo.

Kongklusyon at Rekomendasyon

Ang pagsulat ay isang komplikadong proseso at pinakamahirap matutuhan sa kasanayang pangwika. Para sa mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig, isang mahirap na gawain sa kanila ang matutong magsulat sa Filipino dahil iba ang estruktura ng pasenyas na wika sa estruktura ng Filipino. Ang pagdadala nila ng katangian ng pasenyas na wika sa wikang Filipino ay isa sa kanilang mga kahinaan sa kanilang pasulat na pagpapahayag gayundin ang paraan ng pagtuturo sa kanila ng wikang Filipino.

Dumaraan sa proseso ng pagkatuto ng pangalawang wika ang mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig kaya nahihirapan sila sa kanilang pagsulat sa Filipino. Gayundin, ang mga suliraning kinakaharap ng mga mag-aaral hinggil sa kanilang sarili, pamilya, kamag-aral at/o kaibigan, at guro ay nakahahadlang sa daloy ng kanilang pagkatuto ng wikang Filipino.

Dahil hindi matatawaran ang kahalagahan ng pasulat na wika sa ikatatagumpay sa pagkatuto ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig, mahalagang isaalang-alang ang sumusunod na rekomendasyon:

1. Nahirapan ang mga mag-aaral sa bokabularyo ng wikang Filipino gayundin sa estruktura ng pangungusap. Iminumungkahing maging mulat ang mga guro sa mga hirap na ito at maging maingat sa pagsusuri nito upang maturuan sila ng tamang pagpapahayag at nang maiwasan ang labis na hirap ng mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig.
2. Magkaroon ang mga guro ng mga may kapansanan sa pandinig ng pagsasanay sa tamang pagtuturo sa kanila ng tamang estruktura ng pasulat na wika upang mapagtuunan ng pansin ang kaibahan ng estruktura ng pasenyas na wika sa estruktura ng Filipino.
3. Sa mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig, dapat silang turuan ng sapat na kaalaman sa kaibahan ng estruktura ng pasenyas na wika at ang pasulat na wika

upang masuri at makita nila ang mga pagkakaiba ng mga ito sa kanilang pagpapahayag.

4. Hikayating magpahayag ang mga mag-aaral sa pangalawang wika na kanilang pinag-aaralan sa maraming pagkakataon upang mabawasan ang hirap na dulot ng unang wika ngunit lalo pa silang turuan sa epektibong pagpapahayag sa pangalawang wika. Hindi laging epektibo sa pagkatuto ang paghahambing sa unang wika at pangalawang wika; mas epektibo ang pagkatuto kung ipapagamit ang pangalawang wika ayon sa kanilang layunin at sariling pamamaraan.

5. Hinihikayat ang mga mag-aaral na makihalubilo sa mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig upang magkaroon sila ng kaligiran na hindi nagdudulot ng gaanong suliranin sa kanila at upang mapadali rin ang kanilang pagkatuto.

6. Sa mga gurong nagtuturo ng Filipino sa mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig, mahalagang pag-ibayuhin ang mga estratehiya sa pagtuturo ng wika upang epektibo nilang matututuhan ang wikang Filipino.

7. Iminumungkahing magsagawa pa ng ibayong pag-aaral hinggil sa paggamit at pagkaepektibo ng iba't ibang estratehiya sa pagtuturo ng pagsulat sa Filipino sa mga mag-aaral na may kapansanan sa pandinig.

Mga Sanggunian

Mga Aklat:

Brumfit, Christopher. 1991. Language awareness in teacher education. Teaching the general students. In: James at Garrett (mga editor). nasa *Language awareness in classroom*. London: Longman. p.29.

Charrow, Veda R. 1981. The written English of deaf adolescents. In M.F. Whiteman (Ed.), *Writing: The nature, development, and teaching of written communication*. Vol. 1 (pp. 179-187). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

McIntyre, Peter at Robert C. Gardner. 1991. "Language anxiety: Its relationship to other anxieties and to processing in native and second language." nasa *Language Learning*. 41: 513-534.

Paul, Peter V. 2001. *Language and deafness (ikalong edisyon)*. San Diego, CA: Singular.

Mga Tesis/Disertasyon:

Agwayaway, McDowell P. 2007. *Support and problems encountered by students with hearing impairment in the college of education, Saint Louis University*. Di-nailathalang tesis masterado, SLU, Baguio City.

Lartec, Jane K. 2004. *Pagsusuring linggwistika at sikolinggwistika sa talaarawan ng mga gurong mag-aaral sa kolehiyo ng edukasyong pangguro ng Benguet State University*. Di-nailathalang disertasyong doktorado. University of the Cordilleras, Baguio City.

Online:

Holcomb, Tom. 1992. *ESL literacy for a linguistics minority: The deaf experience*. Isinangguni noong 26 Abril 2008 mula sa http://www.cal.org/caela/esl_resources/digests/ESLlit.html, pp.1-2.

LEARN North Carolina. 2003. Isinangguni noong 1 Mayo 2008 mula sa <http://www.learnnc.org/lp/pages/few-conventions>